

تطارت بر ابرای حقوق کودك

دكتر آرين قاسمي

دانش آموخته دكترى حقوق عمومى، دبیر انجمن علمى حقوق
كودك ايران، پژوهشگر پسا دكترى حقوق كودك

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مولای متقیان امیر مومنان (ع) می فرماید:

...سپس اعمال زیر دستان و کارمندان را مورد ارزیابی قرار بده و مامورانی را برای نظارت بر کارمندان خود بگمار، از کسانی که راستگو و با وفا باشند تا حقایق را دقیقا به تو اطلاع دهند، زیرا بازرسی مداوم و پنهانی سبب می شود که به امانت داری و مدارا کردن به مردم ترغیب شوند...

نهج البلاغه، نامه ۵۳، فراز ۷۵ و ۷۶

معناشناسی تطارت

معنای لغوی و اصطلاحی نظارت

□ از منظر لغوی

✓ اسم مصدر به معنای نظر انداختن و تامل در چیزی، دقت در امری

✓ به معنای مراقبت در اجرای امور

□ در دانش های گوناگون معانی گوناگون

□ در معنای مطمح نظر دانش حقوق

✓ در حقوق ارزیابی کارهای انجام شده با قانون در راستای جلوگیری از انحراف.

✓ بررسی و ممیزی کارهای انجام شده یا در حال انجام و انطباق آن ها با تصمیم اتخاذ شده و همچنین با قانون و مقررات در جهت جلوگیری از انحراف.

✓ نظارت مجموعه عملیاتی است که طی آن میزان مطابقت عملکرد اشخاص با قوانین و مقررات سنجیده می شود تا از این طریق نسبت به مطابقت نتایج عملکرد با هدف های مطلوب اطمینان به دست آید.

نظارت در تعریف قانون گذار

❑ عدم تعریف نظارت از سوی قانون گذار: کشف معنا از اراده در مقام استعمال

❑ کاربرد نظارت از سوی قانون گذار

✓ تطابق عملکردها با قوانین (بدوی تر)

- قانون نحوه نظارت مجلس شورای اسلامی بر انعقاد قراردادها در دستگاه های اجرایی ۱۳۸۱

- ماده ۸ قانون نظارت بر انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۵

- قانون نظارت شورای نگهبان بر انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸

- آیین نامه شورای عالی نظارت و بازرسی قوه قضاییه مصوب ۱۳۸۸

✓ مطابقت هست ها با بایدها (پیش رو تر)

- قانون نظارت بر عملکرد قضات مصوب ۱۳۹۰

- تبصره الحاقی به ماده ۱ قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۸۷

تعریف مختار و عناصر آن

□ تعریف

کنترل و بررسی اقدامات یک مقام و نهاد حکومتی یا بازیگران مرتبط از حیث مطابقت با هنجارهای مرجع به منظور دستیابی به وضعیت مطلوب

□ عناصر تعریف

- ✓ موضوع: کنترل و بررسی
- ✓ اقدام: تقنینی، اجرایی، قضایی
- ✓ نظارت پذیر: مقام، نهاد حکومتی یا بازیگران مرتبط
- ✓ وجه نظارت: از حیث مطابقت با هنجارهای مرجع
- ✓ غایت: دستیابی به وضعیت مطلوب

ابعاد تعریف

سامانه نظارت شمالی کل

سامانه نظارت بر اجرای حقوق کودک

تطارت بین المللی

تطارت داخلي

مبانی حقوقی نظارت عمومی

□ در سطح فردی

✓ حق بر تعیین سرنوشت

- حق بنیادین همه آدمیان: مردم خودشان دارنده طبیعی حقوق اعطا شده به خود هستند.
- جایگاه در قانون اساسی؟ به خلاف نظریه رومی دارای منشا هیبریدی دولت، حق اعطا شده از خداوند به انسان بر سرنوشت اجتماعی خویش.

✓ حق حاکمیت مردم

✓ دسترسی آزاد به اطلاعات

✓ اقتضای شهروندی مسئول

✓ حق امر به معروف و نهی از منکر

□ در سطح جمعی (سازمان یافته)

✓ لازمه آزادی های گروهی

✓ ابزار عملکرد عمومی: استطلاع کنشی و واکنش

وظایف در قبال نظارت عمومی به مثابه حق

□ احترام (تامین)

✓ در جایگاه شهروند

✓ در جایگاه قدرت عمومی

□ توسعه

□ ترویج

ضمانت اجرای نظارت عمومی در حوزه حقوق کودک

□ سازوکارهای درون سامانه ای

✓ از حیث مرج

- سلسله مراتبی
- نظارت قضایی: ماده ۲۷ قانون حمایت

✓ از حیث هنجار

- مقررات مدنی، کیفری و اداری پشتیبان حق کودک

□ ضمانت امکان برخورداری از نظارت

✓ ماده ۳۰ مصوبه ۱۸۷ شورای عالی اداری (حقوق شهروندی در دستگاه های اداری)

✓ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات

✓ ماده ۵۷۰ ق.م.ا. (تعزیرات) و اصل ۲۲ ق.ا.

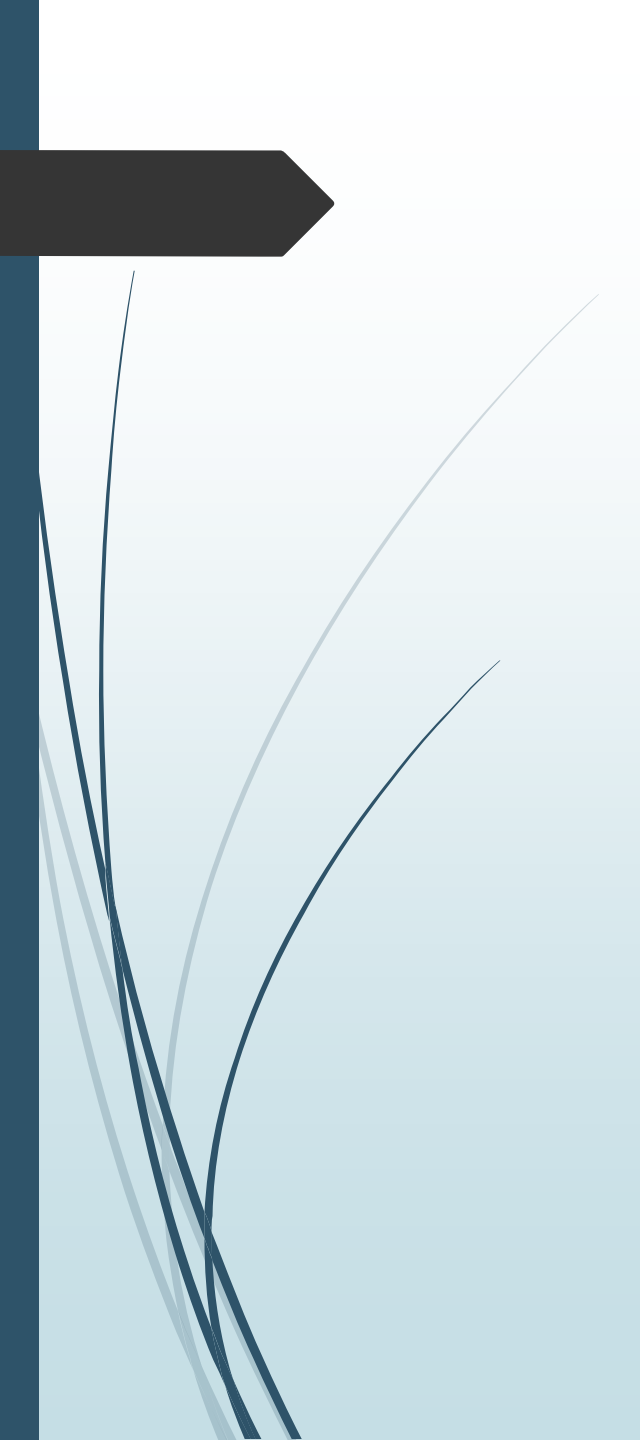
توصیه های ضروری برای اقدام ناظران عمومی

- ❑ نظارت مجاز، دخالت ممنوع
- ❑ نظارت گری تنها در صورت وجود سه عامل
  - ✓ ضرورت، عقلانیت، قانونیت
- ❑ مستندسازی نقض در حدود قانون
- ❑ حمایت از خود (خود مراقبتی / خود حمایتی)
- ❑ عمل به حقوق کودک: بهترین دفاع از حقوق کودک
  - ✓ کونوا دعاه الناس بغیر السنتکم

الگوی شایسته نظارت

- مکانیزم یکپارچه
- ساختار شفاف
- مشارکتی بودن نظارت (نظارت همگانی)
- بومی بودن نظارت
- عدم همپوشانی ها
- شخصیت حقوقی واحد برای شهر
- گفتگوی شهری
  - میان شهروندی
  - میان شهروند و مدیران شهری
  - مدیران شهری با یکدیگر
- پاسخگویی کامل و شفاف
- عدم تاثیرپذیری از تحولات سیاسی
- کاهش فرآیند بروکراسی

-
- صلاحیت های تخییری: منطقی کردن و متعادل ساختن
  - افزایش کنترل قضایی
  - سامانه پیگیری دقیق شکایات
  - استفاده از سازمان های مردم نهاد
  - وجود سامانه تبادل اطلاعاتی میان نهادهای نظارتی
  - منطقی بودن نظارت نهادهای دولتی بر شهرداری
  - تساوی افراد در نظارت
  - توجه به نظارت پیشینی همراه با نظارت پسینی
  - وجود مقررات شفاف و جامع
  - انسان محور بودن نگرش مبنایی در نظارت
  - استراتژی ایجابی
  - انعطاف پذیری در روش های
  - تخصص گرایی کارگزاران نظارتی
  - سامانه شایسته اطلاع رسانی
  - ارزیابی مستر نظارت ها